

Vegna kynningar á frumvarpi um nikótínþúða

Í samráðsgátt stjórnvalda er til kynningar frumvarp til breytinga á lögum um rafrettur og varða þær fyrirhugaða leyfisveitingu til sölu á nikótínþúðum sem eru ætlaðir til að setja í munn og spýta svo að lokinni notkun. Vettvangsferð í verslanir hefur gefið til kynna að nokkur fjöldi tegunda af slíkum þúðum sé þegar í sölu hér á landi en óljóst er hvaða leyfi eru að baki þeim innflutningi eða hver eigi að hafa eftirlit með sölu þeirra. Fyrir nokkrum árum voru í sölu hér á landi svipaðir þúðar með bragðefnum og koffíni. Vegna koffíninnihalds var gerð athugasemd við söluna, ef ég man rétt. Sú vara var þá talin falla undir eftirlit heilbrigðiseftirlitsins enda alls ekki erfitt að sjá líkindi með notkun slíkra þúða og t.d. tyggigúmmís, þ.e. að vara með bragðefnum er sett í munn og henni svo hent að lokinni notkun.

Framleiðsla og sala á tyggigúmmíi fellur undir sama eftirlit og matvæli og áhugavert í því samhengi að vísa í nýlegar breytingar á reglugerð Evrópusambandsins 2012, þegar samþykkt var nýtt burðarefni sem mátti nota í tyggjó („novel chewing gum base“) en að hámarki þó leyfð allt að 8% af vörunni. Þetta má sjá nánar í samþykkt no 258/97 frá Evrópska þinginu og skjali nr. 2011/882/EU. Það eru sumsé skorður á leyfilegum innihaldsefnum í tyggjó og framleiðendur bera ábyrgð á að innihald þeirra vöru sé í samræmi við heimildir um slíkt og sæta ábyrgð ella.

Í þessu samhengi tel ég æskilegt að rifja upp ástæður þess að regluverk er til staðar í kringum það hvaða vörur má selja hér á landi. Rauði þráðurinn í því er neytendavernd sem snýst um að vörur í verslunum séu öruggar til neyslu á þann hátt sem þær eru seldar til. Vörur sem þarf sérstaka aðgæslu við séu undir sérstöku eftirliti eða seldar með viðeigandi takmörkunum og að vörur sem eru hættulegar heilsu fólks hafi viðvaranir um notkun, barnalæsingar á umbúðum eftir atvikum, það þurfi leyfi til að kaupa þær og nota eða að þær séu ekki aðgengilegar í verslunum.

Í ljósi bættrar þekkingar á skaðsemi efna hefur t.d. blý verið fjarlæggt úr málningu á húsgögnum og leikföngum barna, það eru ekki leyfð þalöt í mjúkum plastleikföngum og blý í bensíni verið minnkað til að minnka mengun í umhverfi fólks. Nikótín er þekkt sem eitrefni og er notað sem slíkt með takmörkunum en svo er það þekktast sem drifkraftur reykinga og tóbaksneyslu hjá þeim sem eru með nikótíníkn.

Nú vís sögu aftur að nikótínþúðunum.

Neytendur sem nota nikótín eiga rétt á öruggum vörum í sölu eins og aðrir og slíkar vörur eru þegar á markaði sem skrásett og prófuð lyf. Í frumvarpinu er sett hámark á styrkleika í stökum nikótínþúða við 20 mg af nikótíni. Í samhengi við önnur form neyslu á nikótíni þá fæst 1 mg af nikótíni úr einni sígarettu þegar hún er reykt. Heimildin í frumvarpinu miðast því við sama styrk og í heilum pakka af sígarettum, í einum þúða. Fyrir þau sem vilja nota nikótín til að styðja við meðferð við tóbaksfíkn þá er ráðlagt að nota t.d. nikótínplástra og þeir sterkustu sem þar eru seldir hér á landi eru 21 mg og ætlaðir til sólarhringsnotkunar.

Eitrunarmiðstöð Landspítalans fær daglega símtöl vegna nikótínþúða eða rafrettuvökva en hvoru tveggja eru þetta vörur sem eru í sölu, sem innihalda nikótín. Í viðtali við Ragnar Bjarnason yfirlækni bráðamóttöku Barnaspítala Hringsins í nóvember 2020 kom fram að börnin séu að herma eftir hegðun

fullorðna fólksins að stinga púðum upp í sig. Í tilviki rafrettuvökvanna þá eru þeir stundum bragðbættir og því ekkert sem fælir þau frá því að kyngja honum. Í slíkum tilvikum skiptir sköpum hversu mikið af nikótíni er innbyrt og þarf ekki mikið magn til að valda skaða. Því er það mikið öryggismál hver styrkleiki stakrar einingar er. Í notuðum púðum getur einnig verið töluvert nikótín, ef börn ná í þá.

Í greinargerð með frumvarpi er sett fram að því sé ætlað að auka öryggi nikótínþúða á markaði hér. Eftirlitsstofnanir hafa lýst vandkvæðum við flokkun þeirra undir gildandi löggjöf. Á sama tíma er fjallað þar um að vörur með nikótíni séu ávanabindandi og að nikótín sé flokkað sem eitrefni í skilningi efnalaga.

Það skal áréttað að nikótín veldur fyrst og fremst sterkri fíkn og það er drifkraftur neyslu þess búsna fljótt eftir að reglubundin notkun þess er hafin. Augljóslega er ekki hægt að rannsaka hvort þessi vara sem nú er til sölu geti valdið fíkn en sé í henni nikótín er hægt að leiða líkur að því að svo sé.

Það er erfitt að sjá rökin fyrir því að leyfa sölu þessarar vöru hér á landi, án þess að hún uppfylli a.m.k. kröfur matvælayfirvalda um framleiðslu, sbr vísan í framleiðslu tyggigúmmís. Í ljósi þess að hún inniheldur nikótín í tilgreindum styrkleika þá gæti þetta flokkast sem lyf án markaðsleyfis.

Því fylgir veruleg áhætta að selja nikótínþúða í 20 mg styrkleika vegna óvissu um stöðlun á framleiðslu, frásogi og þar með magni. Þetta er mjög stór skammtur til inntöku á einu bretti og skapar og viðheldur verulegri nikótínfíkn. Nikótínþúðar sem ekki eru framleiddir sem lyf bera með sér þá óvissu að ekki sé ljóst hver frásogshraði nikótíns sé, stöðugleika þess í vörunni og þar með áhrif á notandann.

Að því sögðu þá er ljóst að einstaklingar hér á landi sem vilja hætta að reykja eða nota tóbak geta aukið árangur meðferðar við tóbaksfíkn verulega með lyfjanotkun og skipulegri ráðgjöf um nikótínuppbótarmeðferðar. Þar eru þegar með markaðsleyfi mörg lyf sem geta dugað vel, bæði með og án nikótíns.

Með von um að þetta geti verið upplýsandi innlegg í umræður um þessi frumvarpsdrög.

Bestu kveðjur,

Lilja Sigrún Jónsdóttir, heimilislæknir.